

РЕЗЮМЕТА НА НАУЧНИТЕ ТРУДОВЕ

НА ГЛ. АС. Д-Р СЛАВКА ДИМИТРОВА-СИМЕОНОВА,
ПРЕДСТАВЕНИ ЗА УЧАСТИЕ В КОНКУРС ЗА ЗАЕМАНЕ НА
АКАДЕМИЧНАТА ДЛЪЖНОСТ „ДОЦЕНТ” ПО 3.6. ПРАВО
(НАКАЗАТЕЛНО ПРАВО) В БУРГАСКИЯ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ,
ОБЯВЕН В ДВ, БРОЙ 30 ОТ 3.04.2018 г.

I. МОНОГРАФИЧЕН ТРУД

1. ПРОБЛЕМИ НА СИСТЕМАТА НА НАКАЗАНИЯТА. Бургас: Бряг, 2018 г. ISBN 978-954-8752.

1. Актуалност на изследването

Изследванията по проблемите на видовете наказания не са нови за нашата правна литература. Те са били предмет на разглеждане в редица разработки. През последните години изследванията по въпроса са били фокусирани най-вече върху сравнително новото за нашата наказателноправна система наказание пробация. Единственото цялостно съчинение, посветено на системата на наказанията е от 1998 г., но въпреки неоспоримите му достойнства и принос, в последните две десетилетия тази система претърпя съществени изменения - някои видове наказания бяха отменени, а бяха възприети други, нетрадиционни за нашата правна система модели като пробацията. Задълбочаването на процеса на глобализация в световен мащаб, трансформацията на обществените отношения и ценностите в страната, членството на

България в Европейския съюз и редица други фактори също намериха отражение в наказателното ни законодателство.

Тези промени, съчетани с липсата на ясна стратегия и наказателна политика от страна на държавата, заслужават обстоен научен анализ и обуславят необходимостта от подобно изследване и неговата актуалност. Настоящият монографичен труд дава един по-различен поглед върху проблемите на отделните наказания с оглед на мястото им в системата, като ги обхваща и анализира в тяхната, цялост като елементи на тази система.

2. Цел, задачи и методи на изследването

Целта на научното изследване е:

- да дефинира понятието система на наказанията и да изведе основните ѝ характеристики;
- да представи проблемите на отделните видове наказания през призмата на теорията на системите;
- да потърси отговор на въпросите отговаря ли действащата система на наказанията на съвременните обществено-политически, икономически и социални условия и доколко включените в нея наказания са ефективни, адекватни и съдействат за постигане на задачата на Наказателния кодекс;
- да предложи препоръки за подобряване на наказателното законодателство.

За постигането на тези цели в настоящата работа са използвани основните положения на теорията за системите на Л. Берталанфи и на тази база са изведени основните характеристики на системата на наказанията. Проблемите на отделните видове наказания са представени

именно през призмата на теорията на системите, като са разгледани не изолирано, а в тяхната взаимна връзка като елементи на тази система.

Проследено е историческото развитие на системата на наказанията в нашето законодателство от периода на първия Наказателен закон от 1896 г., до действащия Наказателен кодекс от 1968 г. Подобен исторически преглед съдейства да се установят тенденциите в развитието на наказателното законодателство с оглед на различните исторически периоди или политически събития в страната, както и особеностите на отделните наказания и момента на тяхното въвеждане. Анализирани са чуждестранният опит и са представени ефективни и доказани законодателни решения – от най-либералните, каквито са скандинавските, до някои от най-необичайните модели, свързани с изпълнение на някои видове наказания. Направен е опит да се очертаят тенденциите на наказателната репресия, да се определи кои от външните фактори (политически, икономически, социални и др.), които влияят върху състоянието и развитието на системата на наказанията имат доминиращо влияние днес, както и да се предложат възможни варианти за подобряване и усъвършенстване на отделните видове наказания, които да отговарят на съвременните нужди на обществото и държавата.

В изследването е използван интердисциплинарен подход, като проблемите на отделните наказания са представени и от гледна точка на криминологията и отчасти на наказателно-изпълнителното право. Възможността да се надхвърли рамките на една дисциплина, позволява да се придобие по-дълбоко познаване на проблема за системата на наказанията.

3. ОБЕМ И СТРУКТУРА НА ХАБИЛИТАЦИОННИЯ ТРУД

Монографичното изследване е в обем от 192 страници. Изложението е структурирано в увод, три глави и заключение.

В глава първа са очертани основни понятия, с които се работи по темата. Предложена е дефиниция на понятието система и са изведени основните характеристики на системата на наказанията.

Глава втора е посветена на различните видове наказания. В Раздел първи е проследено историческото развитие на системата на наказанията в нашето законодателство от периода на първия Наказателен закон на Царство България от 1896 г., до действащия Наказателен кодекс от 1968 г. Целта на подобен исторически преглед е да се установят тенденциите в развитието на наказателното законодателство, както и трансформацията или въвеждането на някои от видовете наказания, с оглед на различните исторически периоди или политически събития в страната.

В раздел втори са представени проблемите на отделните видове наказания през призмата на критериите на системата, установени в глава първа, Раздел I., §.2. В допълнение към анализа са изведени и някои предложения за изменения в законодателството. Паралелно е направен опит да се определи кои от външните фактори (политически, икономически, социални и др.), които влияят върху състоянието и развитието на системата на наказанията имат доминиращо влияние днес и как те се отразяват върху формирането на тази система.

В глава трета е поставена нелеката задача да бъдат очертани и анализирани няколко проблема. В първия параграф е направен сравнителен преглед на системите на наказанията в дванадесет законодателства. Такова сравнително изследване позволява да се уловят

тенденциите в развитието на наказанията не само в европейски, но и в световен мащаб.

С оглед на значението на принципа за икономия на наказателната репресия за изграждането и функционирането на системата на наказанията, във втория параграф е направен опит да се очертаят различните измерения на тази репресия както в някои държави по света, така и в България. Тук се открояват и тенденциите в наказателната политика на само у нас за ненужно криминализиране на прекалено широк кръг от деяния и прекомерно използване на наказанието лишаване от свобода.

Отново с оглед на едно от проявленията на гореспоменатия принцип, а именно съчетаването на наказанията с мерките за обществено въздействие и възпитание, в последния, трети параграф, е разгледана възможността за участие на обществеността при изпълнение на наказанията или възлагането на възпитателни грижи в случаите на чл. 67, ал. 1 от НК или на възпитателни мерки.

В заключенето са изведени в синтезиран вид основните резултати от изследването и са формулирани по-съществените обобщения и изводи. Предложени са възможни варианти за подобряване и усъвършенстване на наказателното законодателство, които да отговарят на съвременните нужди на обществото и държавата.

II. СТУДИИ, СТАТИИ И ДОКЛАДИ

2. ДОБРОВОЛНИ ПРОБАЦИОННИ СЛУЖИТЕЛИ. СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА НАКАЗАНИЕТО ПРОБАЦИЯ В ЕВРОПА И АЗИЯ. Студия, публикувана в Юридически сборник, ЦЮН, 2018 г.

Студията е в обем от 27 страници. В първата част се застъпва тезата, че за да бъде контролирана престъпността, не е достатъчно да се налагат тежки или дългосрочни наказания. В допълнение към по-строгите наказания, трябва да се търсят начини за поправянето и превъзпитанието на осъдените и в общността, за да могат те по-лесно да се реинтегрират като пълноценни и равноправни граждани. Пренаселването на местата за лишаване от свобода е явно доказателство за липсата на прилагане на наказателни мерки, алтернативи на лишаване от свобода. В студията са посочени са предимствата на наказанията без лишаване от свобода, в частност пробацията. Разглежда се възникването на това наказание и неговото адаптиране към правните системи на Стария континент. Представена е и дългогодишната традиция на Япония в изпълнението на наказанието пробация и е изяснена настоящата структура системата доброволните пробационни служители. Независимо, че същността и целите на двата модела са доста сходни, начина на изпълнение на това наказание в Япония и Европа коренно се различава. Акцентира се върху най-същественото различие - ролята на доброволните пробационни служители. В Европа пробацията се изпълнява от квалифицирани държавни служители, докато японският модел е коренно противоположен – основните дейности са възложени на доброволци, а съвсем малка част се осъществява от държавни служители. Достига се до извода, че система, основана на японския модел на доброволни пробационни служители е трудно да бъде възприета в западните

общества. Въпреки това в условията на ограничен финансов ресурс в много държави и най-вече в теорията се дискутира възможността в бъдеще да се възлагат все повече дейности на частни лица или доброволци, което да разтовари държавата от някои функции

3. РАЗГРАНИЧЕНИЕ МЕЖДУ НЕЗАКОННО ПРЕКОСЯВАНЕ НА ДЪРЖАВНАТА ГРАНИЦА И ДРУГИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ. Доклад, изнесен на международна конференция Восточно-европейские исследования: экономика, образование и право. Одесский торгово-экономический институт Киевского национального торгово-экономического университета, Одесса, Украина и Бургаския свободен университет, 7-8 юни, 2018.

В статията се анализират често срещаните затруднения при разграничаването на престъпления, свързани с преминаването на държавната граница като квалифицирана контрабанда, т. нар. „каналджийство“ и трафик на хора. Направено е разграничение между престъплението по чл. 279 от НК – преминаване през границата на страната без разрешение или не през установените за това места с други престъпления на базата на основни елементи от състава като обект, изпълнително деяние, признаци от субективна страна. Обръща се внимание на някои несъответствия в позитивноправната уредба – Закона за убежището и бежанците и разпоредбата на чл. 279, ал. 5 от НК. Направено е предложение за законодателни промени, с които да се прецизира разпоредбата на чл. 279, ал. 5 от НК.

4. НАКАЗАТЕЛНОПРАВНА ЗАЩИТА СРЕЩУ МОРСКО ПИРАТСТВО В БЪЛГАРСКИЯ НАКАЗАТЕЛЕН КОДЕКС. Международна научна конференция на тема „Синя икономика и синьо развитие“, 1-2 юни, 2018, БСУ.

Доскоро в действащата наказателноправна уредба пиратството беше признато като престъпление само по отношение на въздухоплавателно средство, но не и по отношение на кораб. Със ЗИДНК в чл. 341б от НК се добави и „кораб“, като с това изменение България изпълни препоръката на Комитета на експертите за оценка на мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма (MONEYVAL) към Съвета на Европа относно въвеждането на всички форми на пиратство – в случая препоръката касае въвеждането на „морското пиратство“, като предикатно престъпление към изпирането на пари във връзка с финансирането на тероризъм. Направено е разграничение с престъплението по чл. 108а на базата на специфични признаци от състава на двете престъпления като обект и признаци от субективна страна (специалната цел на престъплението по чл. 108а).

5. НАКАЗАНИЕТО ГЛОБА КАТО ЕЛЕМЕНТ ОТ СИСТЕМАТА НА НАКАЗАНИЯТА. доклад, изнесен на Научно-приложна конференция „Проблеми на корупцията в Република България“, 2-3 юни 2018 г., ЮФ на Русенски университет „Ангел Кънчев“.

В доклада са разгледани проблемите, свързани с приложението на наказанието глоба в българското законодателство с оглед на мястото му в системата на наказанията. Обръща се внимание на факта, че съществуващият към момента подход за определяне на размера на глобата не използва пълния потенциал на това наказание за превантивно и възпиращо въздействие както върху извършителите на престъпления, така и по отношение на останалите членове на обществото. Представен е опитът в други законодателства с определянето на наказанието глоба посредством дневни единици и са анализирани предимствата на този модел.

На тази основа са изведени някои изводи и са направени предложения за подобряване на законодателството като неплащането на глоба да бъде санкционирано като това от една страна ще засили ефективността на това наказание, а от друга ще гарантира неговата събираемост, както и да се разшири приложението на наказанието глоба за престъпления, които не са с висока степен на обществена опасност и лицата, които са ги извършили не следва да бъдат изолирани от обществото, което напълно съответства на Резолюция 45/110 на ООН за Минимални стандартни правила на ООН за мерките, несвързани с лишаване от свобода.

6. НАКАЗАТЕЛНОПРАВНИ МЕРКИ ЗА ГАРАНТИРАНЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СИГУРНОСТ. Юридически сборник, т. XXIV, 2017, с. 101-103.

В публикацията се акцентира върху необмислените законодателни промени в Наказателния кодекс през последните двадесет години и отражението им върху системата на наказанията. Обръща се внимание на факта, че въпреки наличието на повече от единадесет наказания в системата по чл. 37 от НК, по данни на Националния статистически институт наказанието лишаване от свобода е най-често налаганото от съдилищата наказание у нас. Налага се извода, че на практика това наказание се е превърнало в основно средство за бора с престъпността. В заключението са формулирани главните недостатъци на системата на наказанията, като са обобщени в няколко категории. Достига се до извода, че действащата система на наказанията се нуждае от корекция и следва да бъде преосмислено мястото и ролята на всяко едно от наказанията.

7. ПО НИКОИ ВЪПРОСИ ЗА ПРАВОТО НА ОБРАЗОВАНИЕ НА ЧУЖДЕНЦИ В МЕСТАТА ЗА ЛИШАВАНЕ ОТ СВОБОДА. Доклад, представен на Научните четения в памет на Венелин Ганев и Никола Долапчиев : Сборник доклади от научна конференция, СУ "Св. Климент Охридски", София, 14 ноември 2016 г. - София : Унив. изд. Св. Климент Охридски, 2017, с. 313-320.

В статията се обръща внимание на една тенденция, която засега подминава България и страните от Източна и Централна Европа, но е все по-ясна – нарастващата популация на чужденците в местата за лишаване от свобода. Броят им варира в различните държави, но средно за континента тази категория съставлява 26% от всички лишени от свобода. В Гърция например броят им е 54.7%, в Белгия – над 40%, а най-голям е относителният дял на родените в друга стана в Монако – 89,7%, и Швейцария – 73%.

В статията се разглежда въпросът за правото на образование, като фокусът е най-вече върху лицата, които след изтърпяване на наказанието ще бъдат експулсирани в страната си по произход. По тази причина в много държави чужденците на практика са изключени или имат затруднен достъп до участие в образователни програми или програми за реинтеграция след изтърпяване на наказанието лишаване от свобода, тъй като властите не желаят да инвестират в лица, които най-вероятно ще бъдат върнати в страната си по произход и няма да бъдат интегрирани в обществото.

Правото на образование е разгледано като съществен елемент от корекционната дейност, като се обръща внимание на колизията между правото на образование като основно (фундаментално) човешко право, присъщо на всяко човешко същество и гарантирано от редица международни

актове от една страна и правото на образование, гарантирано на гражданите на една държава от Конституцията от друга. Като фундаментално човешко право правото на образование е присъщо на всички човешки същества независимо от националност, местоположение, език, религия, включително и на изтърпяващите наказание лишаване от свобода, но докато човешките права са естествено присъщи на хората, то гражданските права са отпадени от държавата на нейните граждани и са гарантирани от Конституцията и законите. Равенството на гражданите пред закона е основен принцип – да бъдеш гражданин на една държава, означава да имаш равен достъп до права наравно с всички останали граждани. Това е израз на националния суверенитет на всяка държава – да прави разлика между своите и чуждите граждани в защита на техни основни права и интереси. В тази връзка в статията се поставя един много важен въпрос - за все по-ограничената възможност на държавите да вземат решения на национално ниво с оглед на влиянието на практиката на Европейския съд по правата на човека. Независимо от това правото на държавата да третира по различен начин гражданите си и чужденците е ограничено от международните актове за човешки права, включително принципа за недискриминация по чл. 14 от Европейската конвенция за правата на човека в последните години националните законодателства са изключително ограничени при вземането на подобни решения на наднационално ниво.

8. НАКАЗАНИЯТА ЗА КОМПЮТЪРНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ В БЪЛГАРСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И СЪОТВЕТСТВИЕТО ИМ С ДИРЕКТИВА 2013/40ЕС. Юридически сборник : т.ХХІІІ. - Бургас : Бургаски свободен университет, 2016, с.236-242. Конференция „Право и интернет“.

В доклада критично са преосмислени наказанията, предвидени за компютърни престъпления в глава Девета „а“ от НК. Направен е анализ на някои слабости в действащата нормативна уредба и на тази основа е формулиран извода, че по-детайлно очертаване на диспозициите на нормите би довело и до по-точни санкции в нормите на особената част и са направени конкретни предложения *de lege ferenda* за включване на допълнителни признаци от субективна страна – напр. специална цел; на квалифицирани състави със субект длъжностно лице и състави за опасен рецидив.

9. DRUNK DRIVING LAWS IN BULGARIA AND EUROPEAN UNION.

World Science, Vol.8, No6 (34), 2018.

Пътната безопасност е сериозен проблем както в България, така и в Европейския съюз. Управлението на моторно превозно средство след употреба на алкохол е една от главните причини за пътнотранспортни произшествия и смъртност по пътищата. Голяма част от тези инциденти е възможно да бъдат предотвратени при провеждане на по-стриктна и най-вече единна политика сред държавите членки за намаляване на минимално допустимата концентрация на алкохол в кръвта на водачите на автомобили. Статията е структурирана в три раздела: в първия раздел е представена Програмата за пътна безопасност на Европейската комисия от 2010 г., в която е заложено до края на 2020 г. смъртността по пътищата да спадне наполовина. Във втория раздел е представено сравнително проучване за максимално допустимата концентрация на алкохол в кръвта на водачите на МПС в държавите-членки на Европейския съюз и предела, над който деянието е административно нарушение или престъпление. Накрая е представен анализ на законодателството в Република

България и административните и наказателноправни мерки за противодействие на тези деяния.

10. COMMUNITY PARTICIPATION IN EXECUTION OF PUNISHMENTS. INFORMAL CONTROL THEORY. World Science, 5(33), 2018.

В статията се очертават различията между формалния и неформалния контрол над престъпността. Докато формалният контрол е юридически, предвиден в закона и санкциониран от държавни органи като полиция, съд, корекционни институции и др., неофициалният контрол е този, извършван от неформални групи като семейството и местната общност, на базата на морални принципи. В редица общества страхът от отхвърляне от семейството, съседите и общността често е по-силен възпиращ фактор за престъпността, отколкото страхът от наказание от закона. В тази връзка е приведен и пример с проучване, проведено сред студенти, за влиянието на формалния и неформалния контрол над престъпността. В заключение се предлага се да се използва по-пълноценно възможността за участие на гражданите в дейности по изпълнение на наказанията и паралела между съществуващи модели в други части на света и някои отменени в институти в НК. На базата на анализ на съществуващата нормативна база се достига до извода, че няма законова пречка за по-широко участие на обществеността в тези дейности.

11. ДОБРОВОЛЦИ ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА В ЯПОНИЯ. Бизнес посоки. № 2 (23), 2018.

През последните години интереса и вниманието към проблематиката по защита на правата на човек съвсем разбираемо са насочени предимно към

Европейската конвенция за защита на правата на човека и практиката на Европейския съд по правата на човека в Страсбург. Но в света съществуват и други модели за осигуряване на подобна защита. Макар и доста нетрадиционни за западния модел на мислене и действие, тези форми на защита функционират учудващо добре и в синхрон с усилията на държавни органи и институции. В статията е представена дългогодишната традиция, съществуваща в Япония по защита на правата на човека, непозната на други места по света, която датира още от началото на миналия век. Представен е съвременният модел на независима институция, работеща за защита на правата на човека и се достига до извода, че подобен модел, финансиран от държавата или основан на доброволен принцип е много подходящ и значително по-безпристрастен и успешен от наложилите се у нас грантов модел на финансиране на тази дейност от различни източници.

12. ЗА НЕОБХОДИМОСТТА ОТ РЕДАКЦИЯ НА ЧЛ. 93, Т. 1 ОТ НК. СП. Теза, изд. Асоциация на прокурорите в България, бр. 9, 2014.

В статията се доразвиват и се подкрепят с нови аргументи идеи, формулирани от автора по проблемите на понятието „длъжностно лице“. Обосновава се необходимостта от сериозно преразглеждане на това понятие и изработване на една съвременна дефиниция в чл. 93, т. 1 от НК. Формулирани са и конкретни предложения за подобряване на законодателството.

